

Sed Vitae Themadag architectuur

2 november 2021

Om 10.00 uur was een groep van 29 deelnemers de grote glazen deuren van de **LocHal** gepasseerd. Voor het merendeel van de belangstellenden was het de eerste kennismaking met dit iconische gebouw. Niet lang na de opening in december 2019 werd het uitgeroepen tot World Building of the Year, een prestigieuze prijs die op wereldschaal bij de drie grootste awards voor architectuur hoort en waarvoor duizend inzendingen waren.

Meteen al konden we kennis maken met het verleden van dit gebouw. Aan de drie grote tafels op **treinstellen** kregen we koffie met appeltaart geserveerd.

Daarna splitsten we ons in drie groepen voor de rondleiding.

De **LocHal**, gebouwd in 1932, is de voormalige werkplaats van Werkspoor. Het gebouw is 90 meter lang, 60 breed en 18 hoog en maakt daarmee een imposante indruk. Opvallend is het vele glas, modern voor die tijd, waardoor het een heel licht gebouw is. Uitgangspunt bij de verbouwing was zoveel mogelijk van het industriële verleden bewaren. Veel van de karakteristieke elementen tref je nog aan, zoals de oude spoorrails die door het gebouw lopen, de kranen waaraan de locomotieven opgehangen werd, de houten vervoerbakken die nu als plantenbakken dienst doen, de laddertjes en het hokje waarnaar de machinist moest klimmen om na de reparatie testen uit te voeren, de kleuren. Alles wat nieuw is aangebracht kan ook weer verwijderd worden, zodat de hal in theorie weer naar de oorspronkelijke staat terug kan.

De LocHal is bedoeld als sociale ontmoetingsplek en daarom multifunctioneel. Hij wordt ook wel 'de huiskamer van Tilburg' genoemd. Je vindt er de **bibliotheek**, een instantie, die al lang niet meer alleen de plek is waar je een boek, cd of dvd komt lenen. Zij stimuleert en organiseert in labs en makerijen het creëren, delen en toegankelijk maken van kennis en verhalen. Dat verleden als plaats voor boeken is nog wel overal te herkennen, bijvoorbeeld in het podium gemaakt van samengeperste boeken en in het woordlab met een plafond van boeken.

Behalve de bibliotheek zitten CAST, Centrum voor Architectuur en Stedenbouw Tilburg, Seats2Meet en Kunstloc Brabant ook in de LocHal. Alle drie zijn ze ook gericht op het stimuleren en faciliteren van het gesprek d.m.v. tentoonstellingen, excursies, congressen, presentaties, voorstellingen, workshops, enz.

Wat iedere bezoeker direct opvalt zijn de zes enorme **textielen**. Ze 'gordijnen' noemen is vloeken. Gordijnen hangen thuis. Het zijn enorme lappen van verschillende stoffen en kleuren zo hoog als de hal, die gedeelten van de LocHal kunnen afsluiten om zo een intiemere ruimte te creëren. Die textielen zijn ontwikkeld in het TextielLab, de werkplaats van het Textielmuseum. Er is veel geëxperimenteerd met materialen. Zo is er bijvoorbeeld vislijn gebruikt voor een transparant gedeelte van elk textiel.

Het concept en de uitwerking passen heel goed bij de industriële uitstraling van de LocHal en de Tilburgse geschiedenis. De LocHal was immers een werkplaats en naast Werkspoor was de textielindustrie heel belangrijk. Dat er gewerkt werd, mag ook gezien worden: hier en daar zijn de aantekeningen van de makers nog te zien in de stof. Op de tweede verdieping bevindt zich een schaalmodel van het proces van het ontwerpen en maken van de textielen. Overal in het gebouw zijn **labs** en makerijen met verschillende thema's. Er is een Foodlab, Digilab, Gamelab, Woordlab, Tijdlab, een Stemmingmakerij en een Kennismakerij. Verder zijn er veel lees- en studieplekken, sommige ook afsluitbaar om te overleggen of in stilte te studeren. En overal bevinden zich stopcontacten voor de laptops, meer dan 1100 in het hele gebouw.

Één zaal valt speciaal op: de **Glazen Zaal**, een ruimte volledig bestaande uit glazen platen opgehangen aan metalen houders. Je krijgt zo een Droste-effect, immers de LocHal bestaat ook voornamelijk uit glas en staal. De zaal vormt een akoestisch hoogtepunt: binnen hoor je niets van buiten en vice versa. Voor 1 euro kocht de gemeente de zaal van de Beurs van Berlage, waar het Philharmonisch orkest hem gebruikte, al zullen vervoer en opbouw de nodige euro's gekost hebben. Er zijn in het gebouw twee verdiepingen aangebracht. De trappen leiden omhoog, maar doen ook dienst als zitplaats om te studeren of om tijdens een voorstelling of presentatie te gebruiken.

Op de tweede verdieping vind je nog het Stadsbalkon. Over de hele breedte van het gebouw is een glazen uitbouw gerealiseerd, die niet oorspronkelijk bij het gebouw hoorde. Van hieruit zou je over de stad moeten kunnen uitkijken. Helaas is dat door de hoge gebouwen die naast de LochHal verrijzen niet echt mogelijk. Alleen in zuidelijke richting kun je over het station richting binnenstad uitkijken. Welke bestemming dit balkon moet krijgen is nog onduidelijk. Voorlopig dient het als expositieruimte.

Voor de **lunch** bleven we in de sfeer van het spoor. Na de informatieve rondleiding door de LochHal wandelden we in vijf minuten naar **De Wagon**, een oud treinstel waarin een horecagelegenheid is gecreëerd. In de eersteklascoupé genoten we van lekkere soep en brood.

Daarna wachtten ons de stadsgidsen op voor de **Architectuurwandeling**. Zij leidden de overgebleven deelnemers langs enkele karakteristieke gebouwen in de binnenstad van Tilburg. Meteen op de Heuvel waren al heel verschillende gebouwen te zien, modern, het ABN-AMROgebouw, en eclectisch met een erker en een balkonnetje, zoals de gebouwen op de hoek van de Heuvel en de Veemarktstraat. En nog wel van dezelfde architect, Jos Donders, die goed is voor zo'n 275 gebouwen in de stad. Een

belangrijk gebouw op de Heuvel is ook de St. Jozefkerk, ontworpen door Van Tulder, leerling van Kuijper en dat is te zien aan de gotische ramen bijvoorbeeld. Het heeft veel moeite gekost de kerk te bewaren voor sloop, maar nu heeft het parochiebestuur toch weer vijf jaar uitstel gekregen.

De chiqueste straten waren de Stationsstraat en de Willem II-straat. Daar staan oude bankgebouwen of grote woonhuizen, nu in gebruik als hostel, galerie of horecagelegenheid. Zij zijn vaak in eclectische stijl gebouwd: neo-renaïssancistisch, neogotisch, neoclassicistisch en in Jugendstil/Art Deco. Ook hadden verschillende architecten daar de hand in, behalve Donders ook o.a. Van Tulder, Schijvens en Van der Valk.

De voormalige fabrieken en werkplaatsen zijn nu veelal verbouwd tot woonhuis of vervangen door nieuwbouw. Soms zijn de naam van de vroegere fabriekseigenaar en de firma naam nog vagelijk op de gevel te zien. Tilburg streeft ernaar die in oude luister te herstellen om zo de geschiedenis te visualiseren.

De stadsgids wees ons ook op de Mariategels in de gevels. Daar zijn er honderden van. Behalve als teken van Mariaverering dienden ze als bescherming voor het gezin in het betreffende huis.

Ongemerkt hadden we al twee uur gelopen. Het was tijd voor een hartversterkertje in **Anvers** op de Oude Markt als slot van een geslaagde dag.

Verslag: Janine Roeffen

Foto:s: Alphons Raaijmakers en Francis Huisman